Рецензии и анотации
Reviews And Annotations

ПЪРВА КАЗАХСКА ГРАМАТИКА В ЕВРОПА

Баян Райханова. (2012). *Казахска граматика*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 367 с. ISBN: 9789540731322

Димитър Веселинов
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

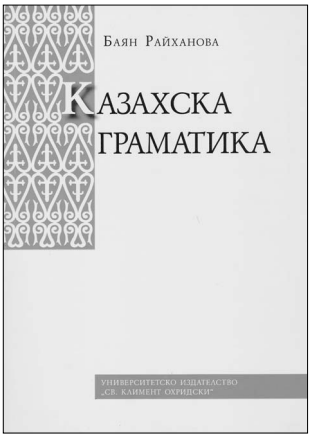

Учебникът по казахски език е първият по рода си у нас труд, създаден въз основа на дългогодишния преподавателски и изследователски опит на авторката в областта на ориенталистиката и напълно съобразен с постиженията на съвременните методи за преподаване на чужд език. Книгата е предназначена за студенти тюрколози, но може да бъде успешно използвана от всички, които се интересуват от граматиката на казахския език, тъй като главните достойнства на учебника са практическата насоченост и лаконичният и ясен стил на изложението.

В уводната част накратко се представя историята на развитието на съвременния книжовен казахски език, който се формира през втората половина на XIX век. Спецификата на звуковата система е адекватно отразена в сегашната казахска азбука, която е съставена на основата на модифицираната кирилица и е приета официално през 40-те години на миналия век. Във връзка с това може да се отбележи, че през последните две десетилетия редица тюркоезични републики от Централноазиатския регион се връщат от кирилицата към латиницата, но в Казахстан кирилицата се запазва. Същевременно във всички тези държави се засилва тенденцията към дерусификация, която се забелязва и в използваната в настоящия учебник актуална лексика. Тя е подредена в азбучен ред в казахско-български и българско-казахски речник в края на книгата и обхваща над 4000 лексикални единици и изрази от различни тематични области: бит, политика, география, туризъм, здравеопазване и др.

Учебникът съдържа петнадесет урока, разделени формално на две части в съответствие с нивото на трудността на изучавания материал. Те са

структурирани по един и същ модел, включващ описание на основните явления в съвременния казахски език, граматически и лексически упражнения, текстове и допълнителни упражнения. Всеки урок обхваща няколко граматически теми, които са представени в определена логическа последователност и са онагледени с разнообразни примери от говоримия казахски език, *като примерите* са придружени от български превод. Казахско-българският речник в края на *всяка урочна единица* съдържа използваната в съответния урок нова лексика. Тази функционална структура се оказва полезна за по-ефективното и *системно* асимилиране на граматичния и лексикалния материал от страна на студенти с различна степен на езикова компетентност.

Сред достойнствата на учебника е системното изложение на казахската граматика, което засяга три основни дяла: фонетика, морфология и синтаксис. Правят се паралели с българската граматика, като се изтъкват главните особености и различия на двата езика. При запознаване със звуковия строй например вниманието се акцентира върху усвояването на специфичните казахски звукове, които отсъстват в българския език, и особено върху техния правоговор, сериозно затрудняващ българите, изучаващи казахски език. С цел да се постигне максимална интензивност на учебния процес, се включват и голям брой упражнения за употреба на падежно *склонение*, глаголни времена, наклонения и др.

Практическите упражнения са разнообразни и насочени към усвояването на съответните езикови явления, овладяването и разширяването на пасивния и активния речник, както и към развиването и усъвършенстването на комуникативните умения на обучаващите. Езиковата им компетентност се формира в процеса на изпълнение на целия комплекс от упражнения. С помощта им студентите не само затвърждават граматическия и лексическия материал, но поради наличието на контекста се учат да използват по адекватен начин една или друга езикова единица. Някои от тези упражнения са изградени на основата на игрова стратегия, която мотивира учащите допълнително.

Освен това трябва да се отбележи актуалният характер на включените в учебника текстове. Те съдържат полезна информация за културата и историята на страната и запознават с националните и държавните символи и традиции, свързани с различни аспекти на живота на казахите и техния манталитет. Фолклорните и авторските произведения са подбрани прецизно и включват както адаптирани, така и оригинални образци, повечето от които са публикувани в Казахстан през последните години. Информативно-познавателната стойност на тези текстове и лексико-граматическото им разнообразие спомагат за разрешаване на основните задачи на комплексното обучение и развитие на речевата дейност, включваща писане, четене,

аудиране и говорене. Овладяването на комуникативните умения се постига в учебника и с помощта на следтекстовите упражнения. Те също са с различна степен на сложност и обем, но са свързани предимно с устното общуване, което се реализира както в диалогична, така и в монологична форма.

Учебникът по казахски език напълно отговаря на съвременните изисквания както по форма, така и по съдържание. Той е полезен и актуален в много отношения, тъй като се появява в условия на нарастващата икономическа и културна глобализация и ни предлага един добре премерен баланс между теоретични постановки и практически упражнения, които заедно спомагат за изграждането и развитието на езиковите и комуникативните компетентности.

FIRST KAZAKH GRAMMAR IN EUROPE

Prof. Dimitar Vesselinov, PhD
✉ Sofia University „St. Kliment Ohridski“
15 Tsar Osvoboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
Email: d_vesselinov@yahoo.fr